

DANIŞMANLIK TEDBİRİ UYGULAMALARI

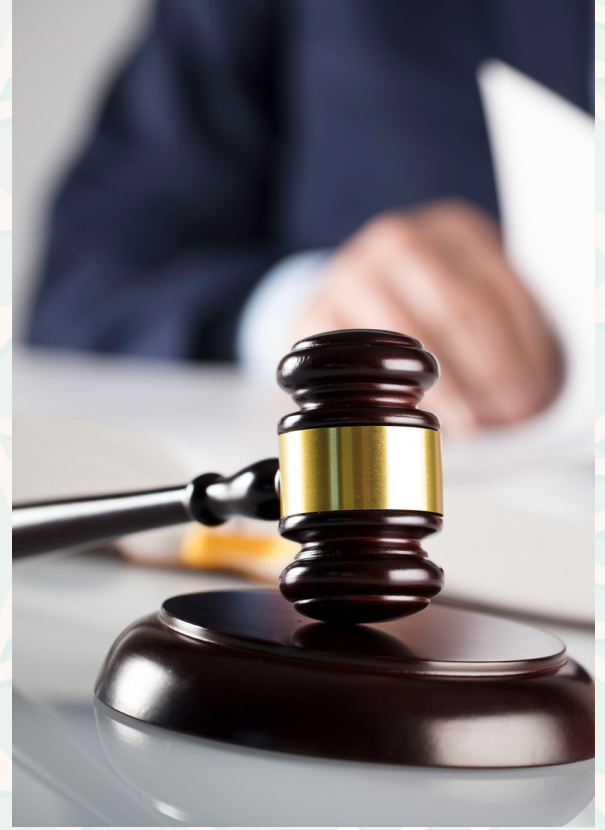
TARİHÇE

“Çocuk” ve “suç” kavramları asla bir arada düşünülmemesi gereken ancak maalesef insanlık tarihi boyunca çeşitli nedenlerle zaman zaman bir arada anılan kavramlar olmuştur. Günümüzde de yine maalesef gerek bireysel gerekse örgütlü suç kavramıyla çocuk zaman zaman birlikte anılmaktadır. Aşağıda anlamı vurgulanacak olan terminolojik kavramlar arasında da yer alan suça sürüklenen ve mağdur çocuk ifadeleri hiç değilse suç ve çocuk kavramları bir arada anılır iken daha makul bir söyleyiş oluşturmak için geliştirilmiştir.

Ülkemizde Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu , Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin Uygulanması ile İlgili Kanun 2004 yılından itibaren tümüyle değiştirilmiş, ilave olarak 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve Denetimli Serbestlik Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Oluşan bu yeni mevzuat çerçevesinde Çocuk İslah Evleri kapatılmış, suça sürüklenen ve suç Mağduru çocuklar ile ilgili yeni yapılanmalara gidilmiş, kolluk kuvvetleri bünyesinde çocuk büroları teşkil edilmiş , hukuk mekanizması içerisinde bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler kapsamında çocuğun adli süreçlerden en az etkilenmesine yönelik tedbirler alınmış, alanda görevli personel eğitim faaliyetlerine tabi tutulmuş, yeni mevzuat uyarınca cezai ehliyet ve müeyyide bakımından 0-18 yaş gurubu bireyler tasnif edilmiştir.

Geçmişte olduğu gibi bir suç fiiline karşılık olarak yalnızca ceza ve infaz tedbirleri öngörülmemiş , “koruyucu ve destekleyici tedbirler” başlığı altında danışmanlık, eğitim, sağlık ve barınma tedbirlerine de başvurulmuştur.

Danışmanlık tedbiri belirli bir süre boyunca yukarıda da atıf yapılan mevzuat dahilinde şekillendirilen Denetimli Serbestlik Şubesi ve bugünkü adı Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü olan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yürütülmüştür. Ancak daha sonra Adalet Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında imza olunan protokol uyarınca danışmanlık ve eğitim tedbirlerinin Milli Eğitim Bakanlığına bağlı merkez ve taşra teşkilatınca yürütülmesi hususu karara bağlanmıştır.

Osmangazi Rehberlik ve Araştırma Merkezi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümü eliyle düzenli olarak yayınlanan bültenlerin bu ayki konu başlığını yukarıdaki şekilde belirledik. Bu bültende yer alan bilgiler doğrultusunda danışmanlık tedbiri uygulamalarının daha sağlıklı yürütülmesini amaçladık. Umarız gerek rehber öğretmenlerimize gerekse konuyla ilgili diğer kişilere faydalı bir çalışma olur.

DANIŞMANLIK TEDBİRİ

Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu Ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 12. Maddesine göre:

Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye yönelik rehberlik tedbirleridir.

Danışmanlık tedbirleri, çocuğun ailesi yanında korunmasını sağlamak veya çocuk hakkında verilen tedbir kararlarının uygulanması sırasında onu desteklemek ya da uygulanması muhtemel tedbirler hakkında bilgilendirmek amacıyla uygulanır.

Özel veya kamu sosyal hizmet kurum veya kuruluşlarında ya da ailesi yanında kalmakta olan ve hakkında danışmanlık tedbirine karar verilen çocukların bedensel, zihinsel, psiko-sosyal, duygusal gelişimini desteklemek, okul, aile ve sosyal çevresi ile uyumunu güçlendirmek ve yeteneklerine uygun bir meslek sahibi olarak hayata hazırlanmalarını sağlamak amacıyla okul başarısını arttırma, madde kullanımı, davranış bozukluğu, ergenlik sorunları, aile içi iletişim gibi çocuğun, ailesinin ve çocuğun bakımını üstlenen kişilerin ihtiyaçlarına uygun konularda uzmanlaşmış bir veya birden fazla kişi danışman olarak görevlendirilebilir.

Çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere; **anne baba eğitimi, aile danışmanlığı, aile tedavisi** gibi konularda danışmanlık hizmetleri sunulur. Ayrıca, davranış değişikliği için bu anne ve babalar aile eğitimi programlarına yönlendirilebilir

DANIŞMANLIK HİZMETİ VERECEK OLANLAR KİMLERDİR?

Danışmanlık tedbirinin uygulanmasından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB), MEB ve yerel yönetimler sorumludur. Danışmanlık hizmeti, kurumlarda görevli sosyal çalışma görevlileri ile alanında meslekî eğitim almış görevlilerce yürütülür.

Tedbir kararının uygulanması için mahkeme tarafından kurum yerine kişi görevlendirilmesinin söz konusu olduğu durumlarda;

a) Mahkemenin yetki alanı içerisinde bulunan resmi veya serbest meslek icra eden sosyal çalışma görevlileri görevlendirilebilir.

b) Sosyal çalışma görevlilerinin bulunmaması halinde ise ilgili mahkeme tarafından resmi veya serbest meslek icra eden aile hekimi, psikiyatri, pediatri gibi uzmanlık alanlarının yanı sıra tıp alanından mezun olan görevliler ile lisans eğitimi almış hemşirelik, çocuk gelişimi ve eğitimi alanlarında mesleki eğitim almış kişiler de görevlendirilebilir.

Danışmanlık hizmeti verecek olan kişilerin konularında meslekî eğitim almış olmalarının yanı sıra yeterliliklerini sertifikaları ile belirten ve alanlarında çalıştıklarını hizmet belgesi ile ispat edenler öncelikli olarak tercih edilir.

DANIŞMANLIK HİZMETİ

MEB’de çocuğun eğitime devam ettiği veya danışmanlık tedbirinin yanı sıra eğitim tedbirine karar verildiği durumlarda; okulda ya da kurumda bulunan psikolojik danışma ve rehberlik servisinde, okulda psikolojik danışman/rehber öğretmen bulunmadığı durumlarda ise rehberlik ve araştırma merkezlerince yerine getirilir

Danışmanlık tedbiri, hizmetin niteliğine göre haftalık ya da on beş günlük periyotlarla uygulanmalı, en az sekiz seans yapılmalıdır. Bu süre sonunda tedbirin devamı konusunda karar verilmelidir.

Danışmanlık Tedbiri Kararlarının Uygulama Usul Ve Esasları Hakkındaki Tebliğin 9. Maddesine göre danışmanlık tedbiri hizmeti yerine getirilirken;

- Çocuk, aile, bakmakla yükümlü kişi veya kişiler ile ilgili bilgiler ve dosya bilgileri toplanarak incelenir.
- Çocuk, aile, bakmakla yükümlü kişi veya kişiler ile tanışılır.
- Danışman, görev ve sorumlulukları hakkında çocuğu, aileyi, bakmakla yükümlü kişi veya kişileri bilgilendirir.
- Sorunun tarafları olabilecek aile, öğretmen, idareci ve bunun gibi kimselerle görüşülerek problemin sınırları belirlenir.
- Çocuğa ve aileye mahkeme kararı ve yükümlülüklerinin tanıtımı, uymama halinde ve devamının kesilmesinde sonuçları ile aileye çocuğuyla ilgili sorumlulukları anlatılır.

Danışmanlık hizmeti ile ilgili bir uygulama planı hazırlanır. Çocuğun ailesinin yanında yaşadığı durumlarda çocuk ve aile sürece birlikte dahil edilir, ilgili kişilerle de görüşme sağlanır. Çocuğun ailesinin yanında yaşamadığı ve ailesinden uzak olduğu durumlarda ailenin sürecin gelişiminden ve üstüne düşen görevlerden haberdar edilmesi için gerekli önlemler alınarak danışmanlık hizmeti başlatılır.

Çocukla haftada en az bir kez, aileyle en az iki haftada bir kez gerçekleştirilecek görüşmeler planlanır ve bu plan doğrultusunda takip edilir. Ayrıca duruma göre öğretmen ya da ilgili kişilerle de görüşme sağlanır

Danışmanlık tedbirinin uygulama sürecinin değerlendirilmesinde kullanılacak izleme kriterleri, bu hizmeti sunacak danışman tarafından belirlenerek uygulama planında gösterilir. Uygulama planı doğrultusunda üçer aylık periyotlarla sürecin değerlendirmesi ve varsa tedbirin değiştirilmesine ilişkin öneriyi de içeren rapor; Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 18. maddesinde belirtilen usule göre mahkeme veya çocuk hâkimi tarafından, incelettirilmek üzere mahkemeye ulaştırılır.

DANIŞMANIN SORUMLUKLARI

- **Danışmanlık hizmetinin verilmesi;** Danışman; görevini yasa, yönetmelik ve tebliğinde belirtilen biçimde ulusal ve uluslar arası hukuka uygun olarak, çocuğun öncelikli ve yüksek yararını dikkate alarak yerine getirmelidir. Danışmanlık tedbirlerini uygulayan görevlilerin; mahkeme veya çocuk hâkimine sunulan uygulama planı doğrultusunda yaptıkları işlem ya da görevlerin izlenmesi ile tedbirle ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirecek etkinlik ve verimlik için gerekli desteğin sağlanması bu tedbiri yerine getirmekle yükümlü kurumların sorumluluğundadır.

Bu süreçteki ihmal ya da kanunu yanlış uygulama görevini ihmal ya da görevi kötüye kullanma suçunu oluşturacaktır.

- **Gizlilik;** Pekin Kurallarının 8. Maddesinde; çocuk ve gençlerin suçlu ya da kabahatli olarak tanınmasının zararlı etkilere yol açtığı, bu nedenle her aşamada gizliliğe azami özen gösterilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Çocuklara ilişkin koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının alınması ile uygulanmasına ilişkin tüm süreçlerde çocuğun kendisi ve avukatı hariç olmak üzere çocuğun kimliği, adresi, fotoğrafları, yaşadığı travmalar gibi çocuğa ve yakınlarına ait her türlü bilgi ve bu bilgilerin yer aldığı rapor ve belgeler ile kayıtlar gizli tutulur. Yazışmalar gizlilik ilkesine uygun bir şekilde gerçekleştirilir

UYGULAMADA ÇIKABİLECEK PROBLEMLER

Danışmanlık hizmeti verilirken çocuğun ya da ailenin gelmemesi ya da hizmeti almak istememesi durumunda; Alınan danışmanlık tedbiri kararı, her iki taraf için de (danışan/aile ve danışman) yerine getirilmesi zorunlu olan bir görev ve sorumluluktur. Çocuğun ya da ailenin davete rağmen gelmemesi durumunda Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu Ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 22. maddesi uyarınca kolluğa bildirilir. Kolluk çocuğun, tedbirin uygulanacağı kuruma teslimini sağlar.

Kolluğa bildirilmesine karşın çocuğun getirilmesinin sağlanmadığı durumda mahkemeden karar talep edilebilir. Mahkeme, tedbir kararında ya da sonrasında çocuğun kolluk tarafından getirilmesine karar duyurusunda bulunularak çocuğun ve ailenin katılımı sağlanabilir. Suç duyurusu uygulayıcı kurum ya da mahkeme tarafından resen yapılabilir.

Danışmanlık hizmeti verilirken danışmanın güvenliği tehlikeyse; mahkemeden ve kolluktan destek talep edilebilir.

Danışmanlık tedbirinin uygulanmasında engel teşkil eden herhangi bir durumla karşılaşıldığında danışmanlık tedbirini uygulayan kişi tarafından durumun yazı ile ilgili makamlara bildirilmesi gerekmektedir.

TEDBİRİN DİĞER TEDBİRLERLE BİRLİKTE UYGULANMASI

Mahkeme ve hakim çocuk hakkında bir veya birden fazla tedbire hükmedebilir. Danışmanlık tedbirinin eğitim tedbiri ile birlikte verildiği durumda hizmet, öncelikle çocuğun okulundaki rehber öğretmen /psikolojik danışman tarafından yerine getirilir. Okulda rehber öğretmen/psikolojik danışman bulunmaması, çocuğun okulla ilişkisinin kalmamış olması ya da okuldaki uzmanla görüşmenin çocuğun yararına olmaması durumunda, bu hizmet rehberlik ve araştırma merkezlerince yerine getirilir.

Danışmanlık tedbiri ile sağlık tedbirinin birlikte uygulandığı durumlarda çocuğun yatarak tedavisi gerekiyorsa, tedavi süresince tedavi yapan kurumdaki uzman tarafından yerine getirilmesi daha uygun olacağı için, danışman olarak atanan kişi, tedbirin uygulanması konusunda bir değişiklik talep edebilir.

Çocuğun ayakta tedavi gördüğü durumlarda ise danışman, çocuğun tedavisini yürüten uzman kişi, kurum ve kuruluşla işbirliği ve koordinasyon içerisinde çalışır.

Danışmanlık ile bakım ve barınma tedbirlerine karar verildiğinde ise çocuğun bulunduğu kurum, kuruluş, koruyucu aile ile işbirliği içinde çalışılmalıdır. Çocuk hakkındaki tedbirin değiştirilmesi, kaldırılması konusunda kurum/kuruluş temsilcileri de yetkili olduğundan sürece dahil edilmeleri ve gizlilik ilkesine uygun olarak bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

TEDBİRİN DEĞİŞTİRİLMESİ / SONA ERMESİ

Danışmanlık tedbirinin uygulandığı süreçte, tedbirin istenilen amaca ulaşmak için yeterli olmadığının anlaşılması ya da çocuğun farklı gereksinimlerinin ortaya çıkması nedeniyle ilave tedbire gereksinim duyulabilir.

Hakim veya mahkeme; denetim görevlileri, çocuğun velisi, vasisi, bakım ve gözetimini üstlenen kimse, tedbiri uygulayan kurum ve kuruluşun temsilcisi, Cumhuriyet Savcısının talebi üzerine veya resen çocuğa uygulanan tedbirin sonuçlarını inceleyerek değiştirebilir. Hakim tedbir kararını değiştirmeden önce tedbiri uygulayan kişi, kurum veya kuruluştan gerekçeli rapor isteyebilir. Danışman ismen görevlendirilmiş ise yazacağı raporla, kurum adına görevlendirilmiş ise kurumu aracılığıyla tedbirin değiştirilmesini ya da ilave tedbire hükmedilmesini isteyebilir. Tedbirin uygulanması şu hallerde son bulur:

- **18 yaşın doldurulmasıyla;** Tedbirin uygulanması, on sekiz yaşın doldurulmasıyla kendiliğinden sona erer. Ancak hâkim, eğitim ve öğrenimine devam edebilmesi için ve rızası alınmak suretiyle tedbirin uygulanmasına belli bir süre daha devam edilmesine karar verebilir. Uzatmaya karar vermeden önce hakim tedbiri uygulayan kişi, kurum ve kuruluştan tedbirin uygulanması hakkında ayrıntılı rapor isteyebilir.

- **Tedbirin amacına ulaşmasıyla;** Hakim, çocuğun gelişimini göz önünde bulundurarak koruyucu ve destekleyici tedbirin kaldırılmasına karar verebilir. Kararın kaldırılmasını danışman, denetim görevlisi, veli, vasi, çocuğun bakım ve gözetimini üstlenen kişiler ve tedbir kararını yerine getiren kurum ve kuruluş temsilcileri ile Cumhuriyet Savcısı isteyebilir.

Danışmanlık tedbiri, yukarıda sayılan kişiler dışında danışmanın, bu tedbirde istenen amaca ulaşıldığına dair raporu üzerine mahkeme veya çocuk hâkiminin vereceği kararla sona erecektir.

SIKÇA SORULAN SORULAR

EĞİTİM TEDBİRİ ÇALIŞMALARI DA REHBER ÖĞRETMENLER TARAFINDAN MI YÜRÜTÜLECEK?

Hayır. Eğitim tedbiri çalışmaları okul müdürlükleri eliyle yürütülecek, ancak rehber öğretmenler gerekli hallerde bu çalışmalara dahil olacak, hakkında eğitim tedbiri bulunan öğrenci ile ilgili görüş ve düşünce aktarabileceklerdir.

DANIŞMANLIK TEDBİRİ UYGULAMALARI İLE İLGİLİ BİLGİLERE NASIL ULAŞABİLİRİM?

Özel eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü web sitesinden ve il ve ilçelerde bulunan rehberlik araştırma merkezlerinden.

DANIŞMANLIK TEDBİRİ ÇALIŞMALARINI NASIL YÜRÜTMELİYİM?

Danışmanlık tedbiri kararının uygulayıcısı olarak ilgili tarafa (rehber öğretmen) tebliğde bulunulduktan sonra bahse konu danışmanlık tedbiri kararı, karar ekinde mutlaka yer verilmesi gereken sosyal inceleme raporu (SİR) ve diğer ekli dökümanlar incelenerek bilgi toplama faaliyeti yürütülür. Akabinde danışmanlık tedbiri uygulama planı ve takvimi hazırlanır. Danışmanlık tedbiri kararını alan mahkeme hakimliğinin bilgisi ve onayına sunulur. Eşzamanlı olarak danışmanlık tedbiri kararı uygulamaları konusunda, hakkında danışmanlık tedbir kararı bulunan yaşı küçük ve ebeveyni yazılı biçimde bilgilendirilir. Yürütülen çalışmalara yönelik 3 er aylık periyodlar halinde raporlama yapılır. Gerekli görülmesi halinde 3 aylık rapor periyodik zamanı beklenmeksizin ara rapor hazırlanarak ilgili mahkemeye sunulur.

RAPOR VE DİĞER EVRAKLARI MAHKEMEYE NASIL GÖNDERMELİYİM?

Danışmanlık tedbiri kararı ve bu karara bağlı tüm evraklar kararı alan mahkeme kaleminden , önce İl Milli Eğitim Müdürlüğüne sonra İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne ardından yaşı küçüğün öğrenim görmekte bulunduğu okul müdürlüğüne ,eğer yaşı küçüğün öğrenim görmekte bulunduğu bir okul yok ise en yakındaki okul ya da Rehberlik ve Araştırma Merkezi müdürlüğüne gönderilir. Bu gönderim sırasında maalesef gizlilik kurallarına uyulamamaktadır. Bu durum pek çok bakımdan sakınca oluşturmaktadır. Soruya dönecek olursak, danışmanlık tedbiri uygulama planı ve takviminin ilgili mahkemeye elden götürülmesi gerekli hallerde mahkeme hakimi ile danışmanlık tedbiri kararı uygulayıcısının fikir alışverişinde bulunabilmeleri maksadıyla , bir de hakim onayının daha çabuk alınabilmesi nedeniyle yerinde olacaktır. Ancak; iş ve işlem yoğunluğu , birden fazla danışmanlık tedbiri kararı uygulaması yürütülmesi ve başkaca nedenlerle ilgili mahkemeye elden teslim edilememesi durumunda ilgili evrakın okul müdürlükleri kanalıyla İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne ulaştırılması mümkündür. Raporlama süreci için de aynı yaklaşım sözkonusudur.

